

FOCUS Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja

Všetko so všetkým v Skalici (cez) hranične súvisí

Hovorí sa, že aj stromy majú dušu. Tieto rastliny často mlčky padajú za obeť ľudským zámerom. Pred rokom 1989 sa sceľovali pozemky do veľkých polí. Stromy na pomedzí pozemkov sa klčovali, mizli remízky, ktoré boli aj prirodzeným útočiskom zveri. Vďaka prostriedkom z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovenskej republiky – Českej republiky 2007 – 2013 sa na hranici medzi slovenskou Skalickou v Trnavskom kraji a českými Sudeměřicami v Juhomoravskom kraji objavili celé nové biokoridory.

Projekt výsadby tzv. vetrolamov a biokoridorov je totiž o sadení stromov, ktorých aleje sa objavili v rozsahu deviatich hektárov v prstencových radoch spájajúcich slovenské mesto s českou obcou. Doteraz tadiaľto človek peši zo Skalice do Sudoměřic neprešiel, ale situácia sa zmenila. Poľnohospodársky obrábané polia sa rozostúpili v desať metrových širokých koridoroch, po ktorých už teraz chodia ľudia na prechádzky s deťmi, či so psami.

„Výsadba mladých stromku – to je pochvala od potomku,“ vysvetľuje po záhorácky filozofiu projektu primátor Skalice **pán Ing. Stanislav Chovanec** a dodáva: **„Tak tomu hovorí môj mladý priateľ z Mestského úradu.“**

Je ním vedúci oddelenia strategického rozvoja a marketingu **pán Ing. Mgr. Martin Vičan**, ktorý sa pochvalám, či medializácii svojej osoby úporne bráni. Skromne totiž hovorí, že „**kto sa chváli, sa aj haní**“. Faktom však je, že ako absolvent Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre študoval najmä ovocinárstvo. Preto prišiel s projektom záchranu genofondu pôvodných ovocných odrôd tohto regiónu.

Do projektu vetrolamov mesto Skalica zapojila viacero synergických efektov. Otvorené polia, z ktorých pred desiatkami rokov pri kolektivizácii krajiny po roku 1948 zmizli prirodzené prírodné zábrany – remízky a stromy v nich, totiž umožňujú tunajším vetrom rozsiahlu pôdnu eróziu. V meste sa tak zvýšila prašnosť a pôda sa znehodnocuje: „**Skalica je veľmi veterná, budúce generácie nami vysádzané vetrolamy určite ocenia,**“ prízvukuje primátor **pán Stanislav Chovanec**. Projekt na hranici Slovenska a Česka tak prispieva k vyššej biodiverzite.

„Stromy majú dôležitú krajinotvornú funkciu,“ vysvetľuje **pán Martin Vičan**, ktorý presadil aj obnovu a ochranu pôvodných ovocných drevín regiónu v rámci výsadby vetrolamov. V čarovnej prírode vznikla unikátna výsadba 300 odrôd stromov plných pôvodného ovocia hrušiek, jabĺk, oskoruší, mišpulí, moruší a ďalších dobrôt z tohto kraja.

A to všetko hneď vedľa ďalšieho pôsobivého cezhraničného projektu Cyklotrasy bez hraníc spájajúceho Skalicu so Zlatníckou dolinou a chatovou osadou Mlynky v Českej republike. Čiže cykloturisti si v rámci svojej trasy môžu oddýchnuť a zajať si chutného ovocia zadarmo len tak z prírody z tohto genofondového sadu.

„Stromy sú označené vizitkami. Napr. tento je moruša bzenická biela. Pochádza z genofondu slovensko – moravského prihraničia z obce Bzenec. Vedľa je drienka, oskoruša, mišpuľa, jabloň, hruška, višňa, čerešňa a sú to všetko tunajšie pôvodné druhy z regiónu Bielych Karpát z oboch strán hranice. Ako trochu vyrastú, zakorenia sa silnejšie, budeme z nich odoberať očka a štepiť nimi ďalšie stromy v kraji,“ teší sa pán Martin Vičan. Potom zrušia aj lesnícku oboru, keďže po čerstvej výsadbe stromy ničila zver. Ale aj teraz je vstup do vysadených koridorov pre ľudí voľný, keďže dvere brány dnu nie sú na zámku.

Každý vetrolam má svoju špecifikáciu. Ten, čo je vysadený hneď za domami mesta, nemá okrajové rady kvôli bezpečnosti, aby nevznikali húštiny, z ktorých by mohol niekto niekoho večer prepadnúť. Stromy majú inú štruktúru. Sú tu vysadené také, ktoré sa ľahko nelámu, aby neohrozovali obyvateľov.

Celá Skalica je od rána na kolesách. Starší prídu na omšu do chrámu svätého Michala archanjela na bicykli, mladší aj na skateboarde, či s kolobežkou. Práve z centra mesta vedie totiž nová cyklotrasa postavená z ďalšieho tretieho projektu z cezhraničnej spolupráce s českým mestom Strážnice.

V rámci rekonštrukcie trás napojených na pôvodnú trasu „4 CYKLOREGIO“ totiž v Skalici vznikla asfaltová cesta vedúca z centra mesta na skalické rybníky. Odtiaľ je už na skok k rieke Morava, kde na jej hrádzach vedie medzinárodná cyklotrasa Eurovelio 13 spájajúca Nórsko s Bulharskom.

„Je to tu teraz na jedničku,“ teší sa dôchodca **pán Jozef Bílik**, ktorý tu rybárči už 25 rokov, ale až teraz vďaka cyklochodníku má k vode skutočne len na skok.

Rovnako je nadšený aj jeho kamarát **pán Peter Komárek**.

Cyklochodník vedúci okolo skalických rybníkov k rieke Morave chváli aj mladý muž **pán Martin Hlatký** zo Skalice, ktorý práve ulovil kapra.

„Najviac cestu ocenia však cyklisti a korčuliari, cez víkendy mám dojem, že poza môj chrbát pri udiciach prejde celá Skalica,“ smeje sa pán Martin Hlatký a kaprovi dáva slobodu. Najradšej chytá ryby športovo, že ich vráti späť do prírody, len čo si zmeria ich miery a spraví fotografiu.

Projekt „4 CYKLOREGIO“ z predchádzajúceho obdobia čerpania eurofondov z rokov 2004 – 2006 bol najmä o označení ciest a chodníkov napájajúcich sa na medzinárodnú trasu pri Morave z mesta Skalica. Lenže turisti, ktorí sa vybrali podľa nových smerovníkov boli často sklamaní. Cesty boli prašné, čiže keď zapršalo, obrovské kopy blata a hlboké jamy znemožňovali turistické vychádzky.

Dnes má trasa z centra Skalice vedúca za rybníky dĺžku 1550 metrov a stala sa vyhľadávaným miestom najmä domácich, ktorí sem chodia s deťmi na prechádzku, korčuľovať sa, či bicyklovať.

Zároveň dopĺňa ďalšie najmä predstupové projekty. V ich rámci vyrástol prístav Skalica na Baťovom kanáli. Ten sa napája na riekou Moravu. Kanál vystavala firma Baťa v 30-tych rokoch minulého storočia na prepravu vlečných člnov naložených hnedým uhlím do elektrárne v Otrokoviciach.

Dnes je Baťov kanál vyhľadávanou turistickou atrakciou. Na lodiach a člnoch sa presúvajú turisti a cyklisti z Čiech na Slovensko a späť. Ide pritom o niekoľko desať tisíc ľudí, čiže prepojenie na Skalicu má obrovský zmysel pri rozširovaní cestovného ruchu.

V neďalekom mestečku na Morave v Strážnici mali podobný problém ako v Skalici. Tiež potrebovali naviesť turistov k prístavu a k Baťovmu kanálu. Dali teda odborníci hlavy z oboch miest dohromady a vznikol spoločný projekt riešiaci cesty pre peších a cyklistov smerujúcich k Baťovmu kanálu ako z centra Skalice, tak z centra mestečka Strážnice.

Starostka moravského mestečka Strážnice **pani Mgr. Renata Smutná** neskrýva nadšenie: „**Strážnice je malý městečko se 6 tisíc obyvateli. Neměli jsme dostatek prostředků na rekonstrukci Kostelní ulice,**“ pritom práve cez Kostelnú ulicu sa turisti z centra Strážnice dostávali k Baťovmu kanálu.

Potom loďou do prístavu v Skalici a odtiaľ zasa na cyklomagistrálu vedúcu buď popri hrádzi rieky Morava, alebo do mesta Skalica.

Z Kostelnej ulice vznikla prestavbou pešia zóna s novou dlažbou, lavičkami, odpadkovými košmi, či s novou zeleňou levanduľových a ružových záhonov. Pôvodne si ľudia v Strážnici nevedeli predstaviť spôsob riešenia dopravy, keď bude vylúčená práve z tejto frekventovanej ulice. Dnes sú všetci milo prekvapení.

Dôchodkyňa **pani Anna Bauerová** sa pohybuje pomocou invalidných palíc: „**Před přestavbou jsem cez Kostelní ulici nemohla vůbec chodit.**“

Jej kamarátku **pani Helenu Horňáčkovú** teší zasa spolupráca so slovenským mestom Skalica: „**Moje maminka byla ze Slovenska a mám tam půl rodiny.**“

„Historicky se v Kostelní ulici postavila první kašna v Strážnici,“ vmenúva ďalšie prednosti prestavby **pani Renata Smutná** a dodáva: „**Naše spolupráce se Slovenskem je opravdová, není to jenom proto, že si ji přeje Evropska unie. My máme na Slovensko velice blízko, třeba po zániku kina ve Strážnici, dnes docházíme do multiplexu ve Skalici, protože je to jenom devět kilometrů od Strážnice. A náš společný projekt je ukázkou, jak se dají zmysluplně využít prostředky Evropské unie na rozvoj celého regionu, přitom jde relativně o nízké náklady a vysoký efekt.**“

Kostelná ulica úplne zmenila svoj zmysel, keďže pred prestavbou to bola všedná komunikácia, ako hovorí starostka **pani Renata Smutná**, ešte k tomu aj dopravne nebezpečná. Dnes ako pešia zóna vytvorila nové centrum Strážnice.

Práve z Kostelnej ulice sa ide totiž na miestnu faru. Tu však pán farár zrušil vlastnú veľkú farskú záhradu, keď videl, čo mesto urobilo zo starej zaprášenej ulice. Priamo vo farskej záhrade nechal postaviť veľké detské ihrisko a farskú záhradu otvoril zadarmo na voľný vstup do zrekonštruovanej Kostolnej ulice, čo sa stretlo s veľkou odozvou obyvateľov.

Dnes práve tu v Kostelnej ulici otvárajú viacero sviatkov mesta. Začínajú sa tu vianočné trhy, organizuje sa odtiaľ historický sprievod mestom, či sa tu stretávajú vinári zo Skalice na tradičných sviatkoch spolu s vinármi zo Strážnice, prípadne mladí si tu dohadujú schôdzky pri miestnej fontáne – teda česky „kašne“ a osviežujú sa za horúcich letných dní.

Nehovoriac o tom, že v Strážnici sa každý rok už takmer 70 rokov koná folklórny festival, na ktorý prúdia diváci a súbory doslova z celého sveta. Čiže prestavbou jednej komunikácie získalo české mesto Strážnica oveľa viac a slovenská Skalica takisto, lebo turisti z Čiech majú dnes do Skalice oveľa bližšie vďaka mnohým požičovniam bicyklov a prepojeniu loďami cez Baťov kanál.

Ako hovorí **pán Martin Vičan**, kedysi turisti mali do Skalice z medzinárodných cyklotrás a z Baťovho kanála, ktorý je veľkou atrakciou síce blízko, ale cesta často vyzerala ako tankodróom. Teraz vďaka projektu so Strážnicou, výsadbou nových stromov a doplnením ciest z projektu Cyklotrás bez hraníc smerom na rekreačnú zónu Zlatnícka dolina a ďalej do rekreačnej lokality Mlynky pri Radějove, sa pomaly môže rozvíjať aj cestovný ruch, lebo pribúda turistov.

„Cykloturistika rozvíja u nás v meste cestovný ruch, ktorý pomáha rozvoju podnikateľského prostredia v Skalici, k vytváraniu nových pracovných miest, k znižovaniu nezamestnanosti a zvyšovaniu kultúry života,“ oceňuje tieto projekty primátor **pán Stanislav Chovanec**.

V Skalici majú okolo 7 percentnú nezamestnanosť vďaka množstvu priemyselných tu sídliačich firiem zaoberajúcich sa tradične polygrafickou výrobou, ale aj výrobou plynových kotlov, či valivých ložísk, pri ktorých je zamestnaných až 5 tisíc ľudí. Navyše, blízkosť Českej republiky a Rakúska umožňuje nájsť si zamestnanie v širšom regióne.

Skalica, Strážnica, či Sudoměřice a ďalšie obce, či mestečká Trnavského kraja na slovenskej strane a Juhomoravského kraja na českej strane tak získavajú nové impulzy pre rozvoj terciálnej sféry v oblasti podnikania v cestovnom ruchu.

Možnosti prepojenia oboch prihraničných regiónov si pochvaľujú najmä miestni občania.

„Mne moc teší, že sem nemôžu jezdit auta,“ vysvetľuje dôchodca z českých Mlyniek **pán Ivan Veselý** na cyklotrase vedúcej k genofondovému sadu ovocných krajových odrôd.

Rovnako možnosti rekreácie tešia mladého študenta zo Skalice pána Michala Žideka: „Zo Skalice som pri nádrži v českých Mlynkách za pol hodinu, predtým tu boli všetky cesty rozbité a takmer nedostupné.“

Po schválení projektu Cyklotrasy bez hraníc hovorí pán Martin Vičan o šťastí, že nastali prudké dažde. Aspoň presne po trase zistili, kde voda podmýva jednotlivé trasy. Postavili preto až 14 prepustí popod cesty, aby ich voda nepodmyla. Jedna prepust' prítom privádza vodu priamo do genofondového sadu typických ovocných drevín regiónu. Čiže jeden projekt dopĺňa druhý tak ako sa rozvíjajú a dopĺňajú projekty z predstupových fondov pri vzniku prístavu Skalica na Baťovom kanále, cez sieť nových

cyklociest ako na slovenskej, tak na českej strane, až po novú výsadbu pôvodných stromov. Všetko so všetkým v Skalici (cez) hranične súvisí.

Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013

Prioritná os 2 – Rozvoj dostupnosti cezhraničného územia a životného prostredia

2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry a dostupnosti pohraničia

Rekonstrukce a výstavba stezek pro pěší a cyklisty – napojení na síť stezek „4 CYKLOREGIO“ při Baťově kanále

Príspevok z EÚ zdrojov

373 985,55 eur

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

08/2010 – 05/2013

2.1 Rozvoj dopravnej infraštruktúry a dostupnosti pohraničia

Cyklotrasy bez hraníc

Príspevok z EÚ zdrojov

744 034,89 eur

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

01/2013 – 05/2014

2.2 Zachovanie životného prostredia a rozvoj krajiny

Projekt „Podpora biodiverzity, budovanie biokoridorov a vetrolamov v prihraničnej oblasti Katastrálne územie Skalica“

Príspevok z EÚ zdrojov

217 075, eur

Začiatok a ukončenie realizácie projektu

12/2010 – 07/2013

Kontakty:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičová 12

812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

www.mpsr.sk

Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja

Prievozká 2/B

825 25 Bratislava 26

<http://www.sk-cz.eu/>